

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2024-08-20
Diarienummer N160-1004/24

Handläggare: Simon Cederholm
simon.cederholm@aldrevardomsorg.goteborg.se

Utvärdering av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Förslag till beslut

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. godkänner förvaltningens utvärdering av handlingsplanen för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024 och översänder underlaget till stadsledningkontoret
2. förklarar beslutet omedelbart justerat.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har begärt att äldre samt vård- och omsorgsnämnden inkommer med underlag som bidrar till en samlad utvärdering av *Handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024*. Utvärderingen ska fokusera på genomförande, effekt och analys i syfte att ge vägledning till det fortsatta arbetet med *Åldersvänliga Göteborg*. Nämnden ska lämna svar senast den 30 september 2024.

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden är huvudansvarig för genomförandet av fyra aktiviteter och medansvarig för övriga tolv. Vidare har nämnden också ett övergripande faciliteringsansvar för arbetet.

Förvaltningens bedömning är att handlingsplanen för *Åldersvänliga Göteborg 2021–2024* har bidragit till målet om inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla och med livskvalitet hela livet.

Förvaltningen bedömer att den framtida handlingsplanen bör innehålla färre aktiviteter. Vidare bör ett större fokus läggas på tillgänglighet, delaktighet och alternativa boendeformer. Förvaltningen anser att detta bidrar till en högre måluppfyllelse i det fortsatta arbetet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Samhällsekonomin påverkas starkt av den befolkningsmässiga utmaningen med en snabbt ökande åldrande befolkning. När pensionskostnader ökar parallellt med att stödet i form av vård och omsorg kraftigt ökar innebär det höjda kostnader för drift, personalresurser och investeringar. Detta kommer tydligt påverka hela välfärdssektorn och det kommunala uppdraget. En gemensam satsning på att möta befolkningsutvecklingen kräver riktade budgetsatsningar för Göteborgs Stad. Genom att till exempel planera och bygga tillgänglig infrastruktur och bostäder, som ger förutsättning för fler att klara sig självständigt längre, kan samhället förebygga växande långsiktiga kostnader.

Bedömning ur ekologisk dimension

Växande städer med en förändrad befolkningsmässig profil bidrar till påfrestningar på ekosystem. Det påverkar till exempel sanitetslösningar, energianvändning och avfallshantering. Äldre personer är särskilt sårbara för värmerelaterade risker i takt med ökande temperaturer och stora nederbörds mängder. En åldersvänlig stadsutveckling är också en del av Göteborgs Stads klimatanpassning där klimatets negativa konsekvenser kan förebyggas för de sårbara grupperna.

Bedömning ur social dimension

Den befolkningsmässiga förändringen med en snabbt ökande åldrande befolkning riskerar att öka ojämlikheten i samhället.¹ Förändringen kan orsaka ökad konkurrens om resurser och kräver djup förståelse om vilka prioriteringar som ökar den sociala hållbarheten. En kraftigt ökad belastning på hälso- och sjukvård ger konsekvenser som påverkar vilka prioriteringar som görs och riskerar att leda till ojämlik tillgång till vård och omsorg.²

Samverkan

Information ges i förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 18 september 2024.

Bilagor

1. Utvärdering av Göteborgs Stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021-2024

Beslutet skickas till

Stadsledningskontoret

¹ World Social Report 2020, Inequality in a rapidly changing world, UN Nations, Department of Economic and Social Affairs. [article viewer | United Nations iLibrary \(un-ilibrary.org\)](#) hämtad den 2023-03-22

² [Tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvård och tandvård \(socialstyrelsen.se\)](#)

Ärendet

Stadsledningskontoret har begärt att nämnden inkommer med underlag till en samlad utvärdering av handlingsplan för *Åldersvänliga Göteborg 2021–2024*. Utvärderingen ska fokusera på genomförande, effekt och analys för att ge vägledning till det fortsatta arbetet med en åldersvänlig stad. Nämnden ska lämna svar senast den 30 september 2024.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stad deltar i det globala nätverket Age-friendly Cities and Communities (AFCC) som samordnas av WHO. Grunden för arbetet är gemensamma utmaningar med demografiska förändringar där en större andel av städers befolkningar är äldre samtidigt som en fortsatt urbanisering med växande städer sker.

Kommunstyrelsen gav den 12 juni 2019 (§ 498) stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en strategisk plan för stadsutveckling utifrån WHO:s koncept och med utgångspunkt från den basutvärdering som *Åldersvänliga Göteborg* tidigare tagit fram. Handlingsplanen gäller för perioden 2021–2024.

Syftet med handlingsplanen är att möjliggöra att Göteborgs Stad blir en bättre plats att åldras med hjälp av utvalda aktiviteter. Aktiviteterna är tidsatta och har en tydlig ansvarsfördelning vad gäller genomförande och uppföljning. Den övergripande målsättningen är att Göteborgs Stad ska ha inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla och med livskvalitet hela livet.

Handlingsplanen består av sex fokusområden som är framtagna inom det globala nätverket för Age-friendly Cities. De sex fokusområdena är:

- Stadsmiljö
- Mobilitet
- Bostäder
- Social delaktighet och inkludering
- Samhällsstöd och service
- Information och kommunikation.

Utifrån den övergripande målsättningen har varje fokusområde en konkretiserad målbild med tillhörande aktiviteter som ska genomföras i samverkan mellan olika förvaltningar och bolag.

Denna rapportering bildar underlag till en samlad utvärdering av handlingsplan för *Åldersvänliga Göteborg* och kommer redovisas våren 2025.

Sammanfattning av utvärdering av handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024

Sveriges befolkningsmässiga förändring med en snabbt ökande åldrande befolkning påverkar inte bara hälso- och sjukvårdssektorn utan samhällets sociala, kulturella, ekonomiska och ekologiska utveckling.³ Denna utmaning är sammanlänkad med flera folkhälsa-, ekonomiska- och miljömässiga kriser. Utmaningarna ställer höga krav på förändring. Utmaningen är inte unik för Göteborg och Göteborgs Stad kan fortsätta att lära av andra städer och samhällens omställningsarbete i världen. Arbetet kopplat till handlingsplanen för *Åldersvänliga Göteborg* och WHO ger Göteborgs Stad ett stort

³ Ekonomirapporten, december 2022, SKR.

nätverk med andra städer och länder som möter samma befolkningsmässiga utmaning och därmed ett internationellt lärande. Vidare ger medlemskapet omfattande tillgång till evidens, metodik, systematik och kunskapsutbyte. Medlemskapet innebär ett åtagande för Göteborgs Stad att gemensamt och långsiktigt och tillsammans med seniorer, verka för ett åldersvänligt Göteborg enligt den arbetsprocess som WHO tagit fram.

Åldersvänliga Göteborg och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningens långsiktiga plan

I arbetet för åldersvänliga städer och samhällen betonas vikten av att samverka mellan förvaltningar, bolag, akademi, civilsamhälle och näringsliv. Erfarenheten hittills visar att fler aktörer kan involveras i arbetet.

Förvaltningen ser en styrka i att fortsätta uppdraget med att leda Göteborg Stads gemensamma arbete i WHO nätverket Age-friendly cities and communities och arbetet med handlingsplan för åldersvänliga Göteborg. Förvaltningens långsiktiga arbete med tioårsplan och fokusområde för hälsosamt och aktivt åldrande kommer vara förvaltningens styrning av arbetet. Förvaltningen bedömer att ansvaret för facilitering behöver tydliggöras i en kommande handlingsplan så att ansvariga förvaltningar i hög grad själva ansvarar för att beslutade åtgärder genomförs och att avvikelser rapporteras till ansvarig nämnd.

Konceptet med seniora Framtidsutvecklare bedöms som framgångsrikt och framtidsutvecklarna används mer och mer av olika förvaltningar och bolag.

Aktiviteter där äldre samt vård- och omsorgsnämnden är huvudansvariga

Aktivitet 1.2 Seniorer inventerar var nya bänkar behövs

Bänkar och sittplatser strategiskt placerade i det offentliga rummet är av stor betydelse för utevistelser och tillgängliga uterum. Nämnden ansvarar för att samarbeta med seniorer och föreningar för att inventera placering av nya bänkar. Aktiviteten pågår under 2024 och utplacering av nya bänkar förväntas under 2025. Mellan 15 april och 15 maj har cirka 60 förslag på placeringar inkommit från seniorer i stadsområde nordost och inventeringen pågår fram till september.

Aktivitet 3.1 Aktivitetskompis

Aktiviteten skulle sammanföra behoven av att tillgängliggöra aktiviteter, kultur och öka möjligheten att skapa nya eller fler sociala relationer. Nämnden ansvarar för att ta fram koncept för Aktivitetskompis och skapa en gemensam plattform för att para ihop personer som vill gå på aktiviteter. Flera alternativ har undersökts för att kunna nå syftet med aktiviteten. Förvaltningen har tillsammans med Framtidsutvecklarna testat den digitala appen Mötesglädje som lanserats av pensionärsorganisationerna SPF seniorerna och pensionärernas riksorganisation (PRO). Mötesglädje ska bli en plattform där seniorer kan mötas och tillsammans hitta gemensamma aktiviteter.

Aktivitet 3.2 Konzeptutveckling med berättelsetema i närområdet

Aktiviteten har inte genomförts på det sätt som den beskrivs i handlingsplanen men snarlika aktiviteter har skapats för seniorer att delge livsberättelser. Ett exempel är Livsberättargrupper som är en metod som Stadsmissionen tillsammans med Sensus har utvecklat. Vissa av förvaltningens verksamheter har parallellt under handlingsplanens tidsperiod implementerat metoden.

Aktivitet 5.1 Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer

Förvaltningen startade tidigt upp med projektledare och projektgrupp för aktiviteten. Två arbetsgrupper bildades med deltagare från involverade förvaltningar. Användardriven innovation användes som metod för att ta reda på hur seniorer skulle nås och motiveras till att använda digital teknik. Flera effekter har uppnåtts. Målgruppen har kartlagts och informationsmaterial har tagits fram. Tjänsten teknikstöd i hemmet har utvecklats och teknikguider med drop in har mött göteborgarna. Utlån av surfplattor och inspirationsdagar för seniorer är några av resultaten. I september 2023 genomfördes en kampanj på stadsinformationstavlor tillsammans med delaktiga förvaltningar och framtidsutvecklare för att sprida kunskap om det stöd göteborgaren kan få.

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden som ledare av och facilitator i arbetet med Åldersvänliga Göteborg

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden har tagit sig an arbetet med att leda, samordna och underlätta arbetet med handlingsplanen 2021–2024 och ser att det är en styrka både sett till nämndens uppdrag och breda kontaktytor med seniorer.

Det har varit en framgångsfaktor att stadsledningskontoret genom äldreombudsmannen varit delaktig i det strategiska arbetet med handlingsplanen. Det har bidragit till ett sammanhållet och effektivt arbete med att förbättra förutsättningar för äldre invånare på ett övergripande plan.

Kommunikation är en viktig del av ett demokratiskt offentligt uppdrag. Först när man känner till ett arbete har man möjlighet att vara med och påverka och bidra. Samtidigt är det många göteborgare och medarbetare som ännu inte känner till arbetet eller möjligheten att vara delaktig.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att den framtida handlingsplanen bör innehålla färre aktiviteter. Vidare bör ett större fokus läggas på tillgänglighet, delaktighet och alternativa boendeformer. Förvaltningen anser att detta bidrar till en högre måluppfyllelse i det fortsatta arbetet.

Alternativa boendeformer för äldre kan bidra till självständighet och senarelagd vård- och omsorgsbehov. Inom detta område har inga konkreta förflyttningar gjorts med stöd av handlingsplanen och de aktiviteter som berör boende.

Medskick i det fortsatta arbetet

- Förvaltningen ser en möjlighet i att i det fortsatta arbetet omfamna samtliga fokusområden som WHO lyfter fram. Det skulle innebära att två nya fokusområden läggs till. Det första är frivilligarbete och arbetsliv samt hälsojourer och det andra är vård och omsorg. Dessa utgör ett viktigt komplement till befintliga fokusområden och kan bidra till ett mer sammanhållet arbete utifrån alla utmaningar och möjligheter som kommer med en åldrande befolkning. Detta matchar också förvaltningens långsiktiga styrning för att möta den demografiska utmaningen och där arbetet också delats in i fokusområden för attraktivt och hälsosamt åldrande, hållbar vård och omsorg samt attraktiv arbetsgivare.
- Förvaltningen ser ett behov av att Göteborg Stad tar fram en långsiktig och sammanhållen plan för boende för äldre och att arbetet med befintliga aktiviteter i

handlingsplanen fortsätter och utvecklas. Boendena bör ha insatser som stärker kunskap, rådgivning och stöd för att underlätta flytt och byte av bostad. Även anpassningar i befintlig bostad behöver underlättas.

- Förvaltningen har avvecklat drift av vård- och omsorgsboende i fastigheter som nämnden bedömt som ej ändamålsenliga för vård- och omsorgsboende. Dessa boenden kan omvandlats till någon form av senior- eller trygghetsboende som kan testas som ny boendeform likt de servicelägenheter som andra kommuner har idag.
- För att fånga upp och tillvarata seniorers perspektiv gällande att bo och leva i Göteborg, deras erfarenheter, upplevelser, tankar och farhågor behövs flera olika metoder och arbetssätt. Genom tematiska lokala dialoger kring till exempel boende, trygghet/otrygghet, hälsa, ekonomi och självständighet/beroende ges möjlighet för seniorers erfarenheter att få en verklig påverkan i Göteborgs Stads arbete med en åldersvänlig stad.
- Andra områden som återkommande lyfts av seniorer är behov av ökad tillgång till toaletter i stadsmiljön och en tydlig skyltning som baseras på de som har svårt att ta in trafikinformation. Det har även lyfts att trafikljus behöver vara längre så att det blir tryggare att gå över gatan.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Simon Cederholm
Avdelningschef

Babbs Edberg
Förvaltningsdirektör